

B

9(L)23

Latv. PSR Valsts Bibliotēka

INV. 56-21.242

60.

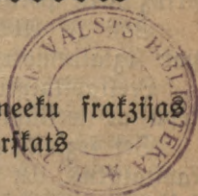
a

Strahdneeku ziņas fronte pret

apweenotu
leelkapitalistu
un
sozialdemokratu

darba kaušču ismantoschanas politiku Riģas domē

Riģas pilsehtas šaimneeziba un domes arodneeku frazijas
(kreišās strahdneezibas) darbibaš pahrskats

Pašitaju eewehribai

1928. gada domes wehlešchanās kreišās strahdneezibas (Riģas
Arodbeedribu Zentralbiroja) šaraksis bij Nr. 19.

1931. gada 28. un 29. marta wehlešchanās kreišās strahd-
neezibas šaraksis ir:

26

Kreisās strahdneezibas preekščstahwju (arodneeku frazijas) stahwoflis Rīgas domē

Rīgas pilsehtas waldes lozeklis un iſglichtibas nodalaš wa-
ditajš ſozialdemokratu partijas red'amš darbineekš J. Aberbergs
(J. Augſchtalns) ir iſſazjās labu pateesibu. „Datwijās pilsehtu
ſaweenibas raſtu kraħjuma“ 2. ſehjumā, kaš tikko iſnahzīs, 62.
lapaspusē wiſſch raſta, ka komuniſtiſki noſtanotee kreisee arod-
neeki wedot neatbildīgu opoſizjās politiū, naħtot ar neiſpilda-
deem preekščlikumeem un mehginot ar runam jautk Rīgas
domē poſitiwu ſaimneezij. u darbu. Ja tomehr 1928. gadā weh-
letā dome eſot „ſpeħjuſi weift plaſchus paſaħtumus wiſpahrības
labā un noſtahdjuſe pilsehtas ſaimneezibu plaſcha wehreena
uſdewumu preekščā“, tad taš eſot tadeħt, ka „diwas eewehroja-
makāš domes partjās: wahzreſchi, kaš repreſentē un wada leel-
kapitaliſtu politiķu, un ſozialdemokrati, kaš repreſen.ē ſtrahd-
neeku un inteligentu wiſplaſcha.ās aprindas, wed neataidīgu
priſz pielu politiķu Rīgas pilsehtas eedſiħwotaju labā“.

Šchi J. Aberberga iſteiktā labā pateesiba ir — pateesiba
par ſozialdemokratu partju.

Leelkapaliſti kopā ar ſozialdemokrateem, ſozialdemokrati
kopā ar leelkapaliſteem!

Bet ſozialdemokrati repreſentē strahdneekuš, wahzreſchi leel-
kapaliſtuš. Un strahdneeku un kapaliſtu intereſeš Rīgas domē
ſaſtan! Leeliſkakiš paſauleš briħnumš! Strahdneeki no ſa-
briķam un darbnizam, no oſtaš un ſabeedriķeem darbeem —
naħtat un ſtatateeš!

Bet tā tā ſchinīs laiķoš ſtarp strahdneekēem gan tahda
mulka nebuħš, kaš tizēš, ka wiņu intereſeš ſaſtan ar leelkapi-
taliſtu intereſem „pilsehtas eedſiħwotaju labā“ — tad ir ſaidri,
ka ſozialdemokratu partja ir tilai leelkapitaliſtu intereſchu par-
tija. Tad ir ſaprotami, ka kreijo arodneeku preekščlikumi ir
„neiſpildami“, jo tee ir strahdneeku preekščlikumi. Toš leel-
kapaliſti iſpildit newar.

Tā — pateesiba ir, ka ſozialdemokratu partija kopā ar leel-
kapitaliſtu preekščstahwjeem wed darba lauķhu iſmantoſchanaš
politiķu Rīgas domē. Sozialdemokrateem paſcheem to ir naħ-

zees atsiht. Bet lai labaki masketoš, tad wini weenmehr rekla-
mejas par strahdneeku preekščstahweem.

Strahdneeku preekščstahwji Rigas domē ir tikai 9 no 90,
un ta ir kreiso arodnee. u. frakzija. Scheem 9 strahdneeku preekšč-
stahweem ir nahzees pastahwigi zihnitees pret leekapitalistu
un sozjaldemokrātu apweenoto politifu. Strahdneezibai ari turp-
mat jo noteiktat un skaidrak jaorganise un jawirsa zihnās fronte
pret burščuju un s. d. weenoto masturigo ismantoschanas politiku.

Katra pašchwaldiba ir jau s. ata par pilsonišās walsts ne-
ščkiramu šastahwdalu, kurā teel iwesta ta pati politika, ko iswed
katra kapitalistiskā eekahrtā. Jaunais wehleschanu likums, is-
nihzinadams pat zariško laiku liberalisma atleekās — ilusiju
uš pašchwaldibu tā ihpatneju progresa un demokratisma ture-
taju lomu ir galigi isputinajis.

Monopilistiskais finansu kapitāls komandē tiklab mafās wal-
stis, tā winu pašchwaldibas no ahreenes un wišu walstju wal-
dibas no eekšheenes. Kapitalistiskās eekahrtas glahbeju lomā
sozjaldemokrati wispirms parahdas pašchwaldibās, uš strahd-
neeku un wišu masturigo zensdamees kopā ar leel-
kapitalisteem uswelt wišu šaimneezistās krišses šmagumu (algu
nosišchanas gahjeeni, bešdarbnee. u. isdšiššana, nodokļu štruhwe
masturigeem, bagatnee. u. aistahwiba pret nodokļu nemšchanu
no winu gresnibas u. t. t. Skat. šhe nodrukatos pahrskatūs).

Ja agrak pee sinameem apstahleem kreisai strahdneezibai
wehl ir bijuščas kahdas ilusijas par pašchwaldibu ihpatnejo
demokratišmu jeb t. š. pašchwaldibu sozjalismu, tad tagad,
ščkiru atteezibam paasfnotees un sozjaldemokrateem atklahti
apweenojotees ar kapitalisteem pret strahdneekem, — tad tagad
ščhām ilusijām galigi jaiskuhp. Kahdi bloki waj kompromisi
ar sozdemeem nosihmetu — weenoschanos ar kapitalisteem, jo
sozdemi wispirms jau pašchwaldibās ir tikai kapitalistu šabee-
drotee pret strahdneekem.

To wišu eewehrojot, ari Rigas domē kreisās strahdnee-
zibas frakzija arween noteiktat ir zentufees atšwabinatees no
dāščhām agrak mantotām ilusijām par pašchwaldibu sozjalismu
kapitalistiskā eekahrtā. Arween ir tizis skaidrak, tā strahdneeku
wajadsibas un prasibas ir jausstahda un jaaisstahw pilnā ap-
jomā, beš kompromiseem un andelem.

Ratra pilsehtas dome ir strahdneeku ūķķiras prašibu un interesu uūstahdiūšanas un aistahweūšanas weeta wiūpirmā ūahrtā. To ūaprasdama, kreisās strahdneezibas (arodneeku) frazija Rigaš domē ari pehdejos gados ir pastahwigi un neatlaidigi weduūi zihnu par strahdneeku ekonomiskā stahwofka uūlaboūšanu, ir zihnijuūees pret beūdarbu un par beūdarbneeku prašibam, uūstahjuūees pret namūaimneeku rihjibu, uūstahjuūees pret nodofleem strahdneeku ūķķirai, frazija ir ūarajuūi par darba laika ūaihūinaūšanu un darba apstahūu uūlaboūšanu tiūlab paūchwaldbibas strahdneekem, kā wiūpahr. Arodneeku frazija ir atūaujuūees uū ūatru strahdneeku interesē aistūarošu jautajumu, tiūlihdū tas winai ir b.j.š sinams. Wiūur un weenmehr frazijai ir nahūees redūet, ka pret strahdneeku ūķķiras prašibam ir nostahjuūees ūapitalisti un ūozialdemokrati apweenotā braūlibā.

Wiūa lihdūūchinejā kreisās strahdneezibas (arodneeku) frazijas darbiba rahda, ka winai bijuūi zihnas fronte pret apweenoto leelūapitalistu un ūozialdemokrātu darba ūauūchu iūmantoūšanas politiku. Turpmat ūķi zihna buūs wehl gruhtaka. Ta-pehū nepezeesūami, ka ūatrs strahdneeks, strahdneeze, dūihwofku nodofka masturigais maūatajs un pilsehtas elektribas patehretajs ūapraūtos un pilnigi apūinatos ūawu intereschu aistahwibas ūwarigumu un turpmat Rigaš domē stiprinatu ūawu zihnas ūpehku — kreisās strahdneezibas fronti.

Beū zihnas naw uūwaras.

Apweenoto leelūapitalistu un ūozialdemokrātu ūaimneekūšana

Tagadejo domi eeweheleja 18./19. februari 1928. gadā. No 233,000 balūsteesigeem wehletajeem balūūšanā peedalijās 187,964, t. i., 80,7 proz.

Pastahwofcho domes arodneeku fraziju eeweheleja no apweenotā Rigaš arodbeedribu zentralbiroja, telpu ihrneeku un ūulturas darbineeju kandidatu ūarakūta Nr. 19. Sarc.ū.š. dabuja 19,692 balsis, t. i., 10,54 proz. no wiūu nodoto balūūkaita. 19. ūarakūtam groūitas liūtes bija tiūai 1214 waj 6,2 proz.,

kas norahda, ka kreisā strahdneeziba ustīzas organizāciju īs-
bihditeem kandidāteem.

Arodneeki dabuja 9 domneekus no 90. Ģemeļeti L. Lai-
zens, K. Samuels, A. Krühminsch, A. Reichenbachs, J. Slaugotnis-Zufurs, K. Kalneetis, J. Ansbergs, K. Magarščaks un J. Pūpurs. Sakarā ar plaščheem maija aresteem 1928. gadā, K. Magarščaku apzeetināja un viņa veetā nahza J. Balodis. Ari pahrejee frakzijas domneeki: L. Laizens, A. Reichenbachs, J. Pūpurs u. z., ilgaku waj īhfaku laiku ir bijuši apzeetinati, kas trauzeja frakzijas darbību.

Arodneeku frakzija viņus īwarījos prinzipielos jautajumus īslehmūši šastanā ar arodu organizācijam un aīstahwejusi viņus tos jautajumus, kurus eerosinājuščas arodu beedribas. Tapat frakzija regulāri noturejusi šehdes un sistematiski noturetas ari paplašchinatās frakzijas šehdes ar komīšju lozēķļu peedatīščhanos. Šhres waldes lozēķli ihres prahwās weenmehr uštahjuščees pret strahdneeku īsilīščhanu no dšihwo-
kleeem un viņus norahdijumus šanehmūšchi no ihrneeku aīstahwes — Latw. telpu ihrneeku beedribas (Brunineeku eelā 25).

Arodneeku frakzijas programā bija, šasaukt sistematīškas wehletaju-tautas šapulzes, kur frakzijas domneeki šinotu par šawu darbību domē un šanemtu norahdijumus teešchi no strahdneekem preešch turpmākās darbības. Domehr šchis frakzijas nodoms wīšnotal naw wārets īšwest pilnīgi, jo arodneeku frakzijas peeteiktās tautas šapulzes nolēegtas. Par domes darbību šinots arodu beedribu šapulzēs un beedru wakaros.

Sakarā ar arodneeku frakzijas špeķļu peeaugumu 1928. gada domneeku wehleščhanās, frakzija dabuja šawu pahrstahwi pilšehtas domes rewīšijas komīšjā. Kā frakzijas pahrstahwis šašķumā rewīšijas komīšjā darbojās L. Laizens un no 1928. gada 15. nowembra J. Pūpurs. Arodneeku frakzija šuhtija pahrstahwi rewīšijas komīšjā pirmahrt, lai pahrstahwis viņos šīšķumos wāretu eepašihtees ar Rīgas pilšehtas šaimneezību un otrahrt, lai redsetu šozialdemokrātu un pilšonu kopšaimneekoščhanas nebušščhanas un panamas. Šahda ir bijusi arodneeku frakzijas pahrstahwu darbība un apweenoto leelškapitalīštu un šozdemu šaimneekoščhana, par to lai runā fakti, kas šagrūpeti pa atšewīščķām nodalam.

1) Pilsētas valde.

Katru gadu leelas ūmas atstātas pilsētas valdes rīžībā preekšč neparedseteem isdemumeem. Tā 1929. gadā isdots neparedseteem isdemumeem Ls 74.553,94; 1930. gadā Ls 46.260,62 un 1931. gadā paredsets budščetā 104.925,—. Šchis ūmas wairumā aiseet preekšč rauteem un pabalsteem daschadām pilsonu un sozdemu organizacijām.

Daudsi darbineeki beš pilsētas deenešta eenem ari zitus algotus amatus. Loti daudsi blakus darbu pilda weselibas nodalas eestahschu un skolu ahrsti. Skolotajeem atlauts pašneegt ahrkahrtiqi daudsi wirštundu.

Safarā ar arodneecū frakzijas preekščlūkumu, dome 1930. gada 21. augusta sehde nolehma Salamoniska zirka israhdes aplift ar pilsētas isrih^oojumu nodokli 30proz. apmehrā. Pilsētas walde tomehr bija scho domes lehmumu pahrkahpusti un zirkam isrihkojumu nodokli samasinajusi.

Ahrsemju komandejumu postenis 1929. gadā no pilsētas waldes pahrkahpts. Budščetā paredsets bija Ls 15.000,—, bet pilsētas walde komandejumos istehrejusi Ls 21.083,91. Tas tamdehl, ka daudsi braukā un wifinās ispreezas brauzeenos pa Wafareiropu. Beš tam Aug. Dsolinšč par šawu ispreezas brauzeenu nebija eefneedsis lihds 1. janwarim 1931. g. noreshkinu, kaut gan braukšanas awanšu Ls 2000.— apmehrā bija šanehmis jau 13. augustā 1929. gadā.

2) Sozialās apwahdības nodala.

Šchi nodala atradās tirdsineeka E. Karlšona pahršinā un pehdeiā gadā, safarā ar Karlšona un galwas M. Kreewina schmuzem „Alhambrā“, nodala atrodas M. Kreewina pahršinā.

1928. gadā E. Karlšons apawu peegahdaschanu truhziģeem behreem beš kahdas isfoles nodewa šawam partijas beedrim P. Mednim. P. Mednis laikā apawus neisgatamoja un tamdehl behrneem, eestahjotees šalam, bij jrwaleek beš araweem.

Pahrbaudot daudšās nespēhjneeku fuhdsības pabalstu peeschkiršanā, noskaidrots, ka daudsi noraiditi nepamatoti. Inspektors Swejnees un ziti eeredni pret nespēhjneekēm isturesišchees rurji. Daudsi nespēhjneeki, kureem pabalsts nepeezeschams, weltigi wirina sozialās apwahdības durwis.

Nesfehjneeku patveršmē Bolderajā nespehjneekēm issneegts slihts usturs, kas nav šatureiis vajadzīgo kaloriju daudsumu. Pa'r'inis Kraulitis šodi'is nespehjneek'us ar ustura atraušānu. Nespehjneekēm, kuri slihibas dehl nav warejūšči ehst parafto ehdeenu, mehrdēti badā un nav issneegts tā šauzamais dietas ehdeens. Wela neteek mainita katru nedēlu, šapehž nesfehjneeki mozas ar utim, blaktim un ziteem parasiteem. Nesfatotees uš kleeošohām nebušhānam, Kraulitis wehl joprojam rihhojas par Bolderajas patveršmi un terorise nespehjneek'us.

Behrnu patveršmēs pehrshanas, pat šakrovloshanas. Defektivā behrnu patveršmē pehris skolotais R. Strautinsch. Darba namā Sar'anā eelā skolotais J. Alknis un pahršinis šozdemš D. Grundulis tik stipri šafitūšči audšekni A. Freimani, ka winam radušchees ašins ispluhdumu aušis, kaklā un labā azi. Šozdemu beedris D. Grundulis ar šmagu šifšnu ar dšelli galā lihds šaulam pahršitis waiqu audšeknim H. Aholtinam un audšeknim R. Brunawam šadausijis azi.

Plēškoda'es patveršmē behrnus šistematiski šitūšči pahršinis R. Jansons un skolotaji W. Grinbergs un P. Leitens.

Ar behrnu šifhānu Šužas patveršmē nodarbojūšchees skolotaja A. Ulpe un pahršinis Tufums.

Šozdemu beedri D. Grunduli tomehr no pahršina weetas atlaida. Bet darba noda'as waditais š.-d. Auž. Dsolinsch winu eezehlis par šabeedriško darbu waditā'u pee Mahrupes dihta, kur winš teroriseja bešdarbneekus. Bet pehdejā laikā Grunduli atkal peenehmis J. Aberbergs išglihtibas nodalā par reserwes skolotajū. Tā šozdemi skolās eewed widuslaiku audšinas šhānas panehmeenus.

Peštishanas armijas nahts patveršmei pilšehta katru gadu peemakšā Ls 5000.—. Patveršmē leela netihriba un wišas telvas nekahrtigā šahwohli. Peštita armija nepilda ari nošehgto lihgumu, jo nedod par břihwu lihgumā noteiktās 20 břihwultas katru nahti. Tāpat armija nesneeds šozialās apgahdibas nodalai mehnešha pahrškatus par nahts patveršmes avmekšetaju šaitu. Bet par to pilšehtas walde winai peeshkhrusi Ls 5000,— pabalštu 1931. gadam.

Peļņ Blejkodales behrnu patveršmes fkolotaja sozdema J. Waldmana pahreeššanas isglištibas nodalas deenestā, pee Alberga konstatets, ka istruhst bibliotekas grahmatas, kopšumā par Ls 171,66.

Gimnastikas eelas nespehjneeku patveršmē jau jawā laikā ižehlās bada streits dehl šlīktā uštura. Wehla konstatets, ka šchis patveršmes nespehjneekus baro kopā ar patveršmes zuhšam, jo israhdijs, ka patveršmes šiweneem ehdeens no nespehjneeka katla teef atsmelts eepreešch, kamehr nespehjneekem ušturs nemaf naw šahšs dalit. Ar tahdu ušturu pilšehta baro šawus nespehjneekus!

1929. gadā sozialās apgahdības nodala eetaupijusi uš behrnu patveršmju un dahrsju rehšina Ls 181.297,96. Tas noteef tant laikā, kad daudšus strahdneeku behrnus pilšehtas atšakas uš nemit behrnu patveršmēs un dahrsos. Behrnu patveršmēs un dahrsos ušturetī 159 behrni mafaf nekā paredšets.

3) Wešelības nodala.

Šchis nodalas waditajs weenmehr wišas dibinatās šlīmnizu kalpotaju prašības noraidijis.

1. pilšehtas šlīmnizas materialu nolīktawā konstatets istruhšums par Ls 2112,41. Až. šab. „Lato“ šanehmusi ņaudu par 5000 metreem maršijas, kuras wina šlīmnizai naw no dewuši, nodaridama ar to šaudejumus par Ls 1850,— Dtreiņ „Lato“ nodarijusi pilšehtai šaudejumus par Ls 279,18. 1. šlīmnizas direktors Dr. Seedinšč issneedšis šaistības rakštus par až. šab. „Lato“ nenodoto maršiju, par to pilšehtai šaudejumi par Ls 10.927,40. Weš tam 1. šlīmnizas direktors Dr. Seedinšč zaur machinazijam ar až. šab. „Lato“ nodarijis wehl pilšehtai šaudejumus par Ls 8476,77. Šaudejumu (kopšumā Ls 23.645,76) nodarišanā wainojami nolīktawas pahrsinis R. Weifmanis un 1. šlīmnizas direktors Dr. Seedinšč.

Pilšehtu šlīmnizu lopu šaimneezibā konstateti truhšumi un nošeedšības. Nopirkšas šlauščšanai nederijas gowis, kas peļņ tam nokautas galā. Mafi šiweni beeschi lauti uš augšteem šwehtkeem, lai direktoreem un šaimneezibu pahrsineem buhtu miħšti zepešchi.

Pilsēhtu slimnizās produktu islektoršanas norehkini vēsti
loti nepilnīgi. Slimnizās nepastahveja netahdas noteiktas un
sīnān sīnān aprehktinatas pahrti. as normas. Tamdehl no slim-
neereem nahl daudas dibinatas suhosibas par sliktu usturu.

Seeweējau naitspatwerimē peh. schni sasiimusi eemihneeze
Staltans, par to pahrsine sīnojuši us 1. pilsēhtas slimnizu, lai
atsuhhta sanitarus nonešchanai us slimnizu. Naitspatwerime
no slimnizas ir daschu soku attahlumā, sanitari tomehr naw suh-
titi, peeprajot, lai eepreeisch peejahdā soziaiās apgahdibas no-
dalas orderi. Gaidot orderi, seeweete mirusi. Slimniza naw
sīnee. usi agrista pahhdību. Tagda birokratiija fastopama it us
so. a.

1929. gadā 1. pilsēhtas slimnizā aij nolaidibas tifa sa-
bojats dahrgais ahristneezibas preparats mejatorijs preeisch
wehcha sīmibu ahristešchanas, zaur ko nodariti saudejumi Es
12.116,20 apmehrā. Dahrgais preparats naw bijis eerakstits
slimnizas inventara grahmatā. Lai slehptu nolaidibas peh-
das, slimnizas inspektors H. Vejsinsch pavehlejis wiltot inwen-
tara grahmatu, leelot eerakstīt mejatoriju inventara grah-
matā starp rindinam.

Behrnu slimnizas darbineeki ar 125 paraksteem prasīja
mahšas A. Bite-Dehrauds atlaišchanu no weetam. Ismeklešchanā
pee. ahdiās, ka mahša A. Bite-Dehrauds ir bijuši pret winai
padotām kopejam un slimo behrnu wezaceem nezeeschani rupja
un leetojuši rupjus lamu wahrduš. Rewisijas komisijas wai-
ratums iia preeischā pilsēhtas waldei uslikt mahšai A. Bite-
Dehrauds kahrtibas sodu, t. i., išteit peesihmi waj rahjeenu.
J. Pūpurs naw peekritis komisijas wairatuma lehmumam un
palizis pee atsewischkām domam, atrodot, ka mahšas A. Bite-
Dehrauds rupjā istureschanaš naw zeeschama, tā radījuši di-
binatu sashchutumū wīšos behrnu slimnizas semakos darbineekos,
un tamdehl lizis preeischā mahšu A. Bite-Dehrauds atlaišt no
weetas. Pilsēhtas walde ari naw eewehrojuši behrnu slimni-
zas darbineeiu prasību un mahša A. Bite-Dehrauds wehl jo-
projam terorise few padotos darbineekus.

Pilsēhtas walde eeweduši daschadus spaidus pee pil-
sēhtas slimnizu darbineekeem, jo no scho darbineeku algam
teek atwilkti mahšajumi par istruhkstoscho weku, traufkeem un

medizinas instrumenteem u. t. t. Nāv lihdsejusihi nekahdi
šimnizu darbineeiu protesti pret šhim netajņibam. Behru
šimnizas darbineeieem 1929. gadā tīa atviltis par velas
istruhumeem Ls 918,55. Noj.aidrojās, ka šchis atviltums
ir nepareijs, jo velas peesawinatajs bij. deinspektors Sch.
Sutis, kuršch par velas sahosibu ari noteesats. Nejatotees uš
arodneelu frazijas peeprajjumu, atmašat darbineeieem nepa-
reijos atvil.umus, pilsehtas walde tomehr tam nepeeērita un
tahdejadi nepareiji peesawinajās darbineeiu naudu.

Gandrihj wišas moderneezibas strahdā antiyantaros apstahk-
los. Netihriba it uš soia. Pee tam noteet piaseha peena pa-
tehetaju krahpšchana. Peem., behru peens teet pildits no
kopeja baseina, bet weitalos zena teel nemta otrtik dahr-
gaka. Wejelibas nodalas sanitaree usraugi un daudsee weterinar-
ahrsti nelo nāv darijusihi, lai peenineeri nepahrdotu eedšiw-
tajeem netihru un wejelibai kaitigu peenu. Ari nodaras wa-
ditajs Dr. R. Blumenfeldts nāv paruhpeees, lai tirtu i-
strahdeati jauni šajstoschi noteikumi par peena raschoschānu un
pahroschānu, kas garantēu wejelibai nē.aitigu peenu. Tas
tamdeht, ka wairai wejelibas nodaras atbidigee darbineeki
škaitas kā lihdšihpašchneeki pee moderneezibam.

1. pilsehtas šimnizā ari pehz Dr. Seedina padšihšcha-
nas konstatetas wairaras nojeedsibas. Šaimneeziskā kahrtā i-
westee šimnizas remontu darbi iwesti šlitti; inventaru grah-
matas pilnigā nekahrtibā, tā kā neweens newareja šinat par
kahdu wehrtibu šimnizai inventars eegahdats un kur šchis
inventars patreij atrodas. Inspektors Š. Lejinšch šew ee-
nehmis lepu dšihwofil no 5 istabam, šaut gan peenahzās dših-
wofilis tīai no 3 istabam un Š. Lejinšch par leekām diwām
istabam nebija mašajis ihri jau no 1923. gada. Sanitārā
transporta noreškinos atraštas nojeedsibas, par to šanitars
Dšchlers iđarija pašchahwibu. Konstateta peesawinašchānās
kopšumā par Ls 1535,75. Šrahdijās, ka šanitars Dšchlers
jau agrak atradees turguš kaseera amatā un par naudas pee-
šawinašchānos 1925. gadā no deenesta atlaists. Sozdems Dr.
R. Adamšons tomehr šcho pašchu atlaisto eeredni no jauna
bija peenehmis 1. pi.šehtas šimnizas deenestā.

Sewišchi gruhti darba apstahki pašchaw Šarlankalna šim-

nizas nemeerigo nodalâ, jo kopeju ſtaits ir maſs un ir nah-
fuſchi preeſchâ gadijumi, kur kopejas no nemeerigeem ſlimnee-
keem peelautas. Tamdehl ari nemeerigâs nodatas kopejas
ſtipri pahrpuhletas un tapehz noteel ari nelaimes gadijumi.

4) Iſglihtibas nodata.

Nodatu wada ſozdemâ J. Aberbergâ. Iſdarot tehnikuma
un amatneeku ſ.kolas darbnizu rewijiju, iſrahdijs, ka ſchis darb-
nizas zaur nefaimneezifto rihzibu 1927. gadâ ſaudejuſchas
Ls 17.686,67. Bej tam wehl ſaudejumos bija janorakſta Ls
23.661,29. Scho ſumu bija mehginats ſlehpt ar „dubultâs“
grahmatwedibas palihdſibu. Uj 1928. gada 1. janwari galb-
neeru darbnizâ konſtatets daſchadu materialu iſtruhfums par
Ls 8.934,93. Darbnizas ſargs P. Meirans nolaidigi ipil-
dijis peenahfumus un daudz materialus aislaidis projam „pa-
tumſcho“. Darbnizas meiftars J. Schtalmeifters un kaſeeris
J. Kahrklinſch leetojuſchi bej atlihdsjibas pilſehtas dſihwoklus
ar apgaismoſchānu un aplurināſchānu. J. Kahrklinſch lizis
eewilit ſawâ dſihwokli telefonu uj pilſehtas rehkina. Wai-
rakem atbildigem darbnizu darbineeem un ſkolotajem ee-
frahjuſchees darbnizâs leelaii parahdi. Amatneeku ſkolas di-
rektoram J. Kanepajam ween parahds Ls 2836,31.

Direktors J. Kanepajâ ſiltivi ſanehmis gimenez peemaſ-
ſas par laiku no 1924. gada lihdsj 1928. gadam Ls 3186,17.
Pahrſina palihgeem 1927./28. mahzibas gadâ pahrmakſats al-
gâs Ls 1633,41 un kimijas un ſiſifas ſkolotajem par ſtundu
paſneegſchānu pahrmakſats Ls 5107,74.

Iſdarot pamaiſ.o.âs ſaimneezibas un darbwedibas rew-
ijiju, konſtatets, ka waira.âs ſkolâs ſaimneezibas wadiſchānâ
peelaiſtas daſchadas nolaidibas, nelahrtibas, nemahkulibas —
naw tahrtigi weſti awanſu norehkini, pahradhpti bej atteezigas
atkaujas budſcheta fonti, taupits uj behrnu broaſtu rehkina,
pahrmakſats par remonta darbeem, gada beigâs naw eemaf-
ſati pilſehtas kaſe atpa. al awanſa atilcumi, pirktais inventars
naw eewests inventaru grahmatâs.

Pilſehtas 6. bibliotekas pahrfinis bergifts R. Lwinſch
wiltojis rehkinus un zitus iſderumu dokumentus.

Siltâs broaſtis ſ.o.âs naw nokahrtotas weenadi: 45 ſko-
lâs bijuſi ſamehrâ laba ehdināſchāna, 36 ſkolâs iſſneegti bej

pahrmainas weeni un tee pašči ehdeeni, zitās tikai peens, ta.ao waj tehja. Dajchās fidiās no siltām brokastim ectaupitās sumas, kaut gan daudseem masturigo behrneem siltās brokastis neeet isneežtas. Taupa uš behrnu ehdeenu rehkina!

Schuhpibas aparoschanas uratoru domneetu G. Bredkalnu apwainoja, ka no A. Gominas jarehmis kufuli Ls 110.— apmehra par konzesijas isgahdaschānu wihntirgotawās atwehřchānai. Dome G. Bredkalnu atzehla no kuratora amata. Wehlat, kad domneeks G. Bredkalns domē peeřlehjās galwas A. Kreewina partijai, pehdejais atželto kuratoru G. Bredkalnu eesehdināja sozjalās apgahdibas nodatā tā šaimneežibas pahřsina palihgu.

Peē 23. pamatřskolas, kuru apmeklē par leelakai daļai turigo burřchuju behrni, eerihkota lepna řlidotawa. Peē zitatām pamatřskolām, kur mahzās strahdneeu behrni, řlidotawas neteek eerihotas. Peē řlidotawas darba nodatas řozdemis Dsolinř diwas seemas no weetas norihkojis, beř kahda pilřhtas waldes lehmuma, 2 besdarbneekus tā pastahwigus strahdneekus. Abi no arbinati peē řlidotawas ari laiā, kad řlidotawa naw darbojusees. Darba nodatā atřihmets, ka mineteē strahdneeki nosuhtiri uš Uřwaras parla řabeedriřteem darbeem. Rewiřijas komisija kufuši preeřřchā řdarit darba nodatas waditajam Aug. Dsolinam uřrehkina par Ls 1.834,60, kahda řuma beř pilřhtas waldes lehmuma ismakřata 23. pamatřskolas řlidotawas strahdneekēem no Uřwaras parla řabeedriřto darbu kontā.

Tā řozdemisķlais burřchujs ismahnās uš daschadām machinazijam, lai tikai palapotu pilřonu burřchujeem.

5) Retuřtamu ihpařchumu nodata.

Nodatu wada galwas beedēs řozdemis Liwentals. Pilřhtas leelo muiřchu arendatori nepilda nosřehgtos lihģumus, kaut gan rente nolikta loti řema. Šchee leeseē arendatori nelabo ari muiřchu ehķas un tās galigi nopřizinatās un daudřs draud řabrukt.

Seepneekialna řmuisřchu nostiprinaschanas darbus T. Liwentals naw isdewis lehtakam uřnehmejam Tichisaschnam par Ls 0,20 kw. mtr., bet gan řawam tuwam draugam G. Lutzam par Ls 0,28 kw. mtr. Ķaur řchahdu T. Liwentala riģzibu pilřhta pahřmakřajuři G. Lutzam Ls 16.000,—. Par řchahdu

jumu arī revīzijas komisija darījusi atbildīgu T. Līventalu. G. Lutzis vadījis T. Līventalu un zitu šoždemu gresno wa-
farnzu buhves.

Pilsētas virsgeometrs D. Wanags šāņemis un is-
pildījis daudzus privatus mehrneezības darbus, kurus ispi-
dījis par darba laiku un pats, kā pilsētas virsgeometrs, šos
šāvus darbus apstiprinājis. Lai D. Wanaga privatee darbi
nebuhtu tik uskrietošā daudsumā, tad viņš dāfu no šāveem
privatā šārtā pagatavoteem plāneem līzis kā šāstahditajam
parakstīt šev padotam mehrneekam G. Zaunem. Mehrneezī-
bas nošares archīvs pilnīgā nekārtībā. T. Līventalš ar wīšu
kruhti mehginājis atlaisto par jaunu peenemt pilsētas dee-
nestā — mehrneezības inscheneera amatā.

Dašchadās blehdibās un naudās peefawinašchānā peefertš
šoždemš J. Soltners. Starp zitu J. Pūpurs atklāja, ka šchis
f.-d. pāņemis kāhdas firmas pilsētai eesneegto buhwprojektu,
to par šāwu usdodams. Firma par eewilkto projektu, kurš reali-
sets, eesneeguši pilsētai prasību Lš 3000.— apmehr.ā Tāad
jau noskaidrots, ka Soltners peefawinašees Lš 1551.70. Pa-
redš, ka šāudejums buhs daudz leelaks, jo Soltners wehl šlehy
dokumentus. Šchi leeta willās tāpat 2 gadus un šāwu partij-
nee^u wīseem lihdslekeem glāba un šārgaja Līventalš. Tāad
beidsot dome to atloiduši no dahrsneeka weetas un teefai nah-
sees ispreest wina kriminālleetas.

6) Šgltība.

Naut arī školnee^u škaišs pilsētas školās peeaudsis, tad
tomehr ahrpus školas wehl joprojam paleek pāhri par 2000
šrahneeku behrnu pamatšolas wezuma gabos, kuri truhšumā
školās apmeklet newar. Arodneeku šrakzija weenmehr domē zih-
nijusees par lihdsleku pāwairošchānu truhzigo školneeku pabal-
šišchānai. Tā šchi gada budšchetu apšpreeschot, arodneeku šrakzija
līka preešchā pabalstus truhzigeem školneekem preešch apa-
weem, apgehrbeem un mahzības lihdslekeem par Lš 37.000.—.
Tāad daudzš šrahneeku behrni awāwu un apgehrbu truh-
šumā dehl špeesti ispalikt no školas. Tāpat arodneeku šrak-
zija līka preešchā paaugstinat lihdslekus šiltām brokastim pa-
matšolu školneekem par Lš 130.000.—, lai wīši pamat-
šolu truhzigeem behrni waretu šāņemt par břihwu šiltas bro-

fastis. Ta'ad bro^astis par brihwu iſſneedj tikai 15 proz. no ſkolneeku ſkaita, taſ ir daudj par maſ, jo nomalu ſtrahdneeku ra'oros truhzigeo ſkolneeⁱ faſtahda wairaf kã puſi no wiſã ſkolneeku ſkaita un tamdehl leelam ſkaitam jaiſteel beſ bro-
 taſtim. Na nu ſheem truhzigeem behrneem ari wezaki ne-
 ſpehj lihſdot maiſes reezeenu, tad ſtrahdneeku behrneem atleel
 noraudſitees, kã burſchuu behrni ehd lihſdotã ſweeſtmaiſes.
 Tahds ſtahwollis ir nezeefchams un ja buhtu peenemi arod-
 neeku fra^zi'as pree^fhlikumi, taſ buhtu nowehrſts. Wet ſoz-
 demi noſtahjã pret maiſes reezeena iſſneegſchanu wiſeem truh-
 zigeem behrneem.

Uuoſtã ſkolã naudas dehl widuſſolu apmeklet iſdodã
 tikai neleelai ſtrahdneeku jaunatnes dalai. Arodneeku frazija
 jau wairaf^ahrt likuſi preeſchã ſamaⁱnat ſkolã naudas widuſ-
 ſolã ſtrahdnee^u behrneem. Ari ſchi qada budſchetu apſpree-
 ſhot likts pree^fhã eenehmumus no widuſſolu ſkolã maſſam
 ſamaⁱnat par Ls 61.700.— un komerzſkolã par Ls 6184.—
 lai wiſuſ ſtrahdneeku behrnus waretu atſwabinat no ſkolã
 naudas. Amatneeku ſ^olã un teknikumã ſkolã naudas nemaſ
 nenemt, jo ſcheit mahzã pa leelakai dalai ſtrahdneeku jau-
 natne, kura deenã ſtrahdã kã mahzekli ſabrikã un darbnizã.
 Ari ſkolã naudas ſamaſinaſchanai noſtahjã preti ſozdemi
 kopã ar wahzu baroneem. Muſſu ſozdemi gahjuſchi wehl tah-
 laf, — jo daſchus gadus atpa^al iſglichtibas nodalaſ waditojs
 ſ. d. N. Aberberqſ nahza domẽ ar preeſchlikumu ſkolã nau-
 das pilſehtaſ komerz^oã un teknikumã paauſtinat. To ſoz-
 demi ari pret arodneeku frazijas proteſteem iſweda.

Iſglichtibas nodala atrodã ſozdema Aberberga wadibã un
 tomehr pahtarofchana pilſehtaſ ſkolã wehl joprojam turpinã.
 Ar ſtrahdneeku behrneem, kuru wezaki newehlaſ, lai teem
 mahzitu bauſchluſ un pahtarũ, iſrehklinã, atſtahjot toſ diwi
 gadus weenã klaſe. Wiſã ſkolã kã ſkolotaiuſ peelaiſch da-
 ſchado tizibu un ſektu pahtarneekuſ. Sozdems Aberberqſ itin
 labi ſadſihwo ar mahzitaieem. Ilaus gadus wina teeſchais pa-
 lihã — nodalaſ ſekretarſ Berlbachſ bija reiſe ari kahtaſ drau-
 dſes mahzitaieſ.

Iſrihklinaſchanã ar kreifaſ ſtrahdneeziã behrneem pilſehtaſ
 widuſſolã noteel ſiſtematiſki. Katru kreifaſ ſtrahdneeziã

jauneeti us avfardses norahdijumu no skolas isslehdē. IV. widus-
skolas direktors, sozdemu mihsu'is R. Ribtinsk, par katru
kreisās strahdneezibas jauneeti sneedē sistematiskas sinas iglsh-
tikas ministrijai un avfardsei.

Pilshehta ishdod mihsu sumas burshuin mahsklas eestahshu
ustureshanai. Tā 1931. gadā paredsets Nazionalās operas
un Nazionalā teatra ustureshanai Ls 47.150.— un mahsklas
museja ustureshanai Ls 49.918.—.

7. Tirdsneez'bas nodala.

Shi nodala wahzeesha G. Uimana pahršinā. Pilshehtas
wihntirgotawu orahmatwedibā nešafanas un istruhkumi kaks.
Pahršinis Gertners atlaists no weetas un pahrdeweis Fleis-
manis nodots teefai. 4. wihntirgotawā konstatets Ls 9957.23
un 6. wihntirgotawā pee pahrdeweja Stürmera Ls 4656.87
istruhkums.

Lopfantuwes šainneezibā dašchadi truhkumi: ausas fan-
tuwes direktors eepirzis par dahru zenu privatos weikalos,
beš issolēs; medikamenti un kimikalijas naw pirkti pilshehtas
zentralā apteekā, bet no pašihštameem weikalneekem, pahr-
maksajot leelakas sumas.

Ricas elewatorā pahršinis D. Krögers fiktivi isšneedēis
50.000 kgr. (aym. 3 waqoni) rudsu us F. Schteinweisa, L.
Budnaca u. Co. rudsu konta, kaut gan tanī laikā minetai
firmai elewatorā nebija rud'u neweena kiloqrama. Tahdā kahrtā
D. Krögers 50.000 kgr. rudsu wehrtibu ar machinazijām no-
blehdēis us zitu firmu rudsu istruhkuma rehšina.

Tā SPS tirdsneezibas pahrštahwneezibai ween norak-
stīti rudsu nobirumos un nošchuwumos par laiku no 1925.
lihdē 1928. gadam 178.767 kgr.

Ari wairaki elewatora darbineeki apleezinaja, ka 50.000
kgr. rudsu ishdoti fiktivi, ko wehlaš peerahdiia ar leetiškēem
dokumenteem. Pahrbandot elewatora gada pahrs'atu par 1928.
gadu, atklahās waira'as zitas D. Krögera leetas. Tā wihsch
noblehdēis šlīmo kasei Ls 275,92, neapdrošinot wihsus strahd-
neekus. Aras šaweem ustižibas wihsreem ismaksajis dubultigi;
nehwihteti ma'šajumu dokumenti kopsumā par Ls 4647.50, ne-
pareisi ismaksats no elewatora lihdsekleem Ls 635.80.

Pilshehtas walde ziwilprašibu par nodariteem šaudejumeem

wehl lihds šchim naw zeh'usi. Konstatets, ka 2929. gadā D. Krögers naw andros'hinaišs slimo kašē 31 strahdneeku ar alau kofsumu Ls 1617,60. Tapat nepareiši ismaksats no elewatora lihdsieekem Ls 836,25. D. Krögers wehl lihds šchim naw padsihts no elewatora pahrsina amata.

8) Ušnehmumu nodala.

Sawā laikā bergists Šh. Pehrsons eeweda u'nehmumu nodalas daschado eestahšhu darbineekeem premijas it kà par eetaupijumeem pilsehtas lab. 59 Proz. šanem daschadee nodalu direktori un winu palihgi. Strahdneeki — ihstee eetaupitaji — un apkalpotaji šanem tikai neezigus graščhus. Urodneeku frašija prasija atzelt premiju sistemu, kura iszahja uš strahdneeku isdrišchšanu. Tagadejos besdarba laikos japeenem darbā wairal strahdneeku, lai wairakeem buhtu darbs un maiše, newis lai atšewišchšas darbineeku grupas šanemtu dubultus atalgojumus. Direktori, kas pašchi eeintereseti premiju šanemšanā, ušstahjās preti un tā šchis direktora premijas pastahw wehl tagad.

Ušnehmumu nodalā strahdā ahrkahrtigi daudš wirsstundu.

Uhdenšwada meistars Š. Gambalats pilsehtas strahdneekus nodarbinajis pee šaweem privateem darbeem. Lizis noplaut šawu šeeni un kalešeem isgatawot šaimneezibas rikšus. Pret strahdneekeem Gambalats isturešešs rupji un lamaješs. Likts preekščā Š. Gambalatu nodot teešai. Neskatotees uš to, Gambalats paturets deeneštā un nahkofščā darbu šesonā wairš darbā naw peenehmis neweemu strahdneeku, kuri leezinajuschji winam par šiktu.

Wairakām firmam isstahw elektribas energijas parahds wirs parantiju šumam par Ls 37.180,31, bet Baltijas zelulošes fabrikai parahds Ls 41.145,11. Ušnehmumu nodalas darbineeki eema šas terminus pagarinajuschji, preteši pastahwofcheem šhguma noteikumeem.

Ušnehmumu nodala neekafē parahdus no daschadām firmam, zaur ko pilsehtai draud milšu šaudejumi; tā 1930. g. 1. juliā parahdi isstahweja kofsumā par Ls 172.631,18. Ušnehmumu nodala uš wisšingrafo peedsen mašajumus no strahdneekeem par patehreto elektrību, bet ušnehmejeem wišadi nahš preti ar

mašajumu pačarinajumeem, kamdeht leela parahdu kopsūma. parahdu kopsūma.

Pauschaltarifa nodalas kafeeris Jr. Dsols 5 gadu laikā peesawinajees pilsehtas naudas ap 21.000 latu. Šhis saglis beeschi redsets daschadās usdihwēs kopā ar nodatas direktoreem, kamdeht ari winam bijis eespehjams tahdu sumu „ee-kaset“ preeksch ſewis. Jr. Dsols ir bergifts. Weidsot apzeetinats.

9) Darba nodala.

Nodalū wada ſozdems A. Dsolinsch. — Dsolina peenemtee kontroleeri, SSS beedri, neewahz pareijs ſinas par besdarbnee'u apstah'leem. Pee weenadeem apstah'leem ihres nauda naw ma'fata wiſeem besdarbnee'eem, bet gan pehz SSS ofschkeretaju eef'ata un pasih'shanās. SSS beedris J. Blumbergs, kā ihsts apšardses agents, pee kontroles besdarbneekleem wispirms istaujā winu politisko pah'rleezibu un atkarigi no tās iſfneedš ihres naudas pabalstus.

Ušwaraš parka ſabeedriš'o darbu wirtuweš ſaim'weze W. Dsols un tās palih'de E. Belta peesawinajušchās wirtuweš produktus Darbu waditajs J. Gailitis atlahwis gatawot wirtuwē priwatus ehdeenus, ar kureem pazeenata ari administrazija un strah'dnee'u wirtuweš. Pehz ſcho leetu atlah'schanas, ſabeedriško darbu sekretars ſ.-d. J. Rudšis naw wis B. padšinis no darba, bet kā ſozdemu partijas beedreni pah'rzhelis ſelgawas ſchoſejā ar paauģštinatu al'ru, kā kanzlejas darbineezi.

Darba nodalas waditajs Aug. Dsolinsch bija ſadomajis ne-maškat ihres pabalstu besdarbneekleem, kuri dšihwo pilsehtas mahjās Darba nodala pati naw peecturejuſees pee ſaweem iſdoteem noteikumeem par besdarbnee'u registrešchanu un noſuhtišchanu darbā. Daudsi besdarbneeki eerindoti nepareišās kategorijās. Daudsoš gadijumos nepahrtraukti dots darbs tah'dām ſozdemu preſonam, kam ſchahda preekschroziba nepeenahzās. Perſonām ar gruhteem apstah'leem gimenē darbs wairakoš gadijumos dots ar leeleem pah'rtrau'umeem waj nemaš. Slehdšeens: daudso besdarbneeku ſuhdšibas, kā ſabeedriškoš darbos bes rindas teek ſuhtiti ſozdemu partijas beedri, ir dibinatas.

Arrodneeku fra'zijas rewijijas komiſijas lozeksis J. Pu-purs, pah'rbaudot 1928.-29. gada ſabeedriško darbu ſeſo-

nas algu šarāstus un dokumentus, konstateja, ka algu šarāstos šabedrišos darbos eewestās „mirušās dwehseles“ un strahdneeku parāsti algu šarāstos wiltoti. Tapat wiltoti rešfīni. Pee wiltošanas mainojami darbu waditajs W. Kraulītis, tabelwedis J. Smilga un preekšštrahdneeks R. Nagošbeds. Rewiisijas komiisija līta preekšhā leetu nodot teešai, peešfenot no mainigeem pilšehtai nodaritos šaudejumus.

Pilšehtās juriskonsultaijā, kurā sehđ ari wairaki šozdemu partijneeki, leetu nowilzinaja lihđš 1930. gada 17. oktobrim, lai glahbtu šozdemu wadito darba nodalu no blamašās.

Pešz tam konstatets, ka Kumpmuisčas eelas šabedriškos darbos wiltoti parāsti, šopšumā par Ls 212,44; pee 1905. gada parka par Ls 573,51 un Sločas eelas darbos par Ls 937,93. Wainioee: darbu waditaii J. Mikelfons, A. Kudrjanzews un J. Gotšardšons; preekšštrahdneeki D. Šerts, J. Lihdaks un Škangals; šantoristi-tabelwešči J. Šailītis, R. Muzeneeks un A. Šarkahis. Ar maš išnehmumeem wiši ir šozdemu partijas un ŠŠŠ beedri, kuri tagad nodoti teešai.

Beš tam darba nodalai nošudušči naudas išmašās dokument šopšumā par Ls 18.399,91, par šo nodots teešai šozdemš R. Upītis.

Tā šozialdemošrati eewelš strahdneeku grašhus, kuri nahtu bešdarba pošta mašināšanai par labu.

10) Buhwju nodala.

Nodalu pahršiu šozdemš Šagars. Pirkts ahršahrtiģi daudš newajadšigu materialu. Materialu peenemššanas šahrtiba tahda, ka eepšejamas wišleelašas šaunprahtibas. Buhwmaterialu laukums pilniģā nekahrtibā. Ari wišštundu darbi buhwju nodalā peelāišti ahršahrtiģi daudš.

Ugunsdšehšēju nošarē daudši wehrtiģi preekšhmeti grahmatās nemaš naw eewesti. Ugunsdšehšēju nošarei pašahw šawa remontu darbniza, tomehr automobili naw wiš remonštetu pašhu darbnizā, bet nodoti pee šozdemu draugeem priwašteem ušnehmejeem.

Ugunsdšehšēju nošares brandmeģora weeglais automobils teek išleetots priwatos nahts išbrauzeenos. Beeshi taz šahw pee dāšchadeem krogeem. Šhofers šalst uš eelas, šamehr kungi krogā lūštejas!

11) Dsihwoklu krihse.

Dsihwoklu trubkums Riqa stipri leels. Gimenes ar ma-seem behrneem speestas mitinatees mebeletas istabas, gultas weetas, mitros, tumshos paqrabos un pat wasaras lapenes. Tamdehl strahdneeku behrni jau no masotnes padoti slimibam, un pirmkahrt turberkulosei. Redsamz, ka wiswairaf dsihwoklu mekletaju ir taijni strahdneeku rajonos. Wairums dsihwoklu mekletaju ari wehlas masos 1, 2 un 3 istabu dsihwoklus.

Apmeqram 30.000 personas dsihwo pahrpilditos dsihwoklos. Ir daudsi gadijumi, kur 3 gimenes ar maseem behrneem speestas mitinatees 1 istabas dsihwokliti un kehki, nereti lihdi 12 personam. Bet daschadee spekulanti un bagatneeki eenem weena gimene wefelu dsihwokli no 12 istabam.

Pilsehtas domes arodneeku frakzija jau 1929. gada 6. julija eesneedja dome plajchi motiwetu preekschlikumu dsihwoklu buhwes leeta. Arodneeku frakzija lika preekscha: 1) isstrahdat komunalas dsihwoklu buhwes programu nahkoscheem peezeem gadeem, paredsot uszelt pirmos gados ne masaf ka trihs tuhkstofchi istabu; 2) nodibinat spezialu komunalas dsihwoklu buhwenezibas fondu, kurâ pehz wajadsibas paredset lihdselus fajanâ ar buhwprogramu; 3) nekawejojchi isstrahdat dsihwojamo ehku projektus, planus un mafas apreshinus, paredsot zelt blokmahtas ar ehreem un wisam labeerihzibam apgahdateem dsihwokleem; 4) wisus buhwdarbus paredset iswest fainneezifâ kahrtâ, eespehjamoz preekschdarbus u'fahkt jau scho rudeni. Schee arodneeku frakzijas preekschlikumi no domes sozdemu un pilsonu wairakuma tila noraiditi. Arodot par labu pilsehtas lihdselus schkeest zitam newajadsigam leetam, nekâ ruhpetees, lai strahdneekus waretu apgahdat ar labeem dsihwokleem.

1926. gadâ, nodibinot dsihwoklu fondu, sozdemi ar T. Diwentalu preekschalâ panahza lehmuma peenemschanu, ka zelamas ta fauzamâs gimenu mahjas un dala no fonda lihdselkeem isfneedjama privateem gimenu mahju buhwetajeem. Jau toreij arodneeku frakzija norahdija, ka pilsehtai atsewischlas gimenu mahjas zelt neisdewigi, kategoriski usstahjotees pret lihdselku isfneegschanu privateem buhwetajeem. Toreij arodneeku frakzijas eebildumi netila nemti wehrâ un pilsehta us-

buhweja vairakās gimenū mahjās Kopaschu un Leepajas eelās. Pehz gada ari sozdemi bija speesti atsiht, ka ušbuhwetās gimenū mahjās ir nepraktiškās un īsmalkā dahrgi un tamdehl pahrgahja uš arodneeku frazijas eeteikto blokehku buhwi.

No dšihwoflu fonda lihdsleekem pilsehta lihds 1930. g. 1. oktobrim īšneeguši Ls 528.350.— aīšdewuma weidā ar loti ņemu procentu maksu 89 privateem buhwetajeem. Šho fondu wiswairak īsmantojušchi sozdemu lideri: K. Bihlmanis, K. Dšellitis, Brikmanis, K. Dšilleja, Fr. Galeneeks u. z. Privatee gimenū mahju ihpašneeki datu no ņawas mahjas īšhře tahtak par wehl augstaku ihres maksu, nekā priwatās leelās jaunzeltnēs.

Gimenū ehfās dšihwofli ņastahw no 2 īstabam. Aūflekta eelas blokehkā leelu datu dšihwoflu īšbuhweja leelus no 3, 4 un 5 īstabam, kurus eenehmuschi labi atalgoti pilsehtas eeredni, jo strahdneekem šhee leelee dšihwofli nebija peecetami dahrgās ihres dehl.

1930. gadā uš 370 jaunbuhweteem dšihwofleem peeteizās 3445 gimenēs ar maseem behrneem. Sozdemu eelīktee kontroleeri ne wišās leetās bija dewušchi objektivās atšaušmes, jo ņaweem laudim — sozdemu partijas beedreem — bija dotas labwehligās atšaušmes dšihwoflu dabušanā.

Daudžās strahdneeku gimenēs ari bija speestas atteiktees no peeschirtā dšihwofla, jo nebija spehjiņas maksat ušlikto ihres maksu. Wispareišaki ihri noteikt pehz katras gimenēs algās un eenahkumeem, nošalot ņinamu procentu, kā to praktiše SPKS pilsehtās.

No wiša ņazitā redšams, ka Rīgas pašchwaldiba maš ko darijusi preeksch strahdneekem dšihwoflu krihšes nowehrschanā un tamdehl pašcheem strahdneekem ņalatak japazel ņawa baļs.

Kreisās strahdneezibas domneeku (arodneeku frazijas) zihņas pret apweenoto burschuasijas un f-d. pretstrahdneeku fronti

1) Budsžets.

Īlgadus pilsehtas aparats īšuhz leelus lihdsleklus no ee dšihwotajeem nodoklu, nodewu un zitu eekasejumu zekā. Šhos

eenahkumus eeguht galwenâ kahrtâ no strahdneeziabas. Bet pilsehtas eenahkumi teef sadaliti tâ, ka lauwas teefu guht burſchuafija, bet strahdneeziabai par ſaweem maſſajumeem paleef tiſſai apgraufſtſ faulſ. Pilsehtas ſaimneeziabai zaur to peemiht noteifſt ſchſiru raſturs. Rigas ſaimneeziabas politiku noteiz ſozialdemokrati. To nenoleedj ari pilsehtas domes ſozdemu fraſzijas preſidija lozekliſ Klahws Lorenz, kurſch paſata, ka ſozialdemokratu frazijaſ ir eewehrojama loma pilsehtas waldê un domê un ka wini ir faktiſſee pilsehtas ſaimneefotaji. Paſchwaldibabas darbu ſozialdemokrati wed pilnâ ſaſanâ ar burſchuafiju un burſchuafijas intereſes. Budſchetu zipari rahda, ka mantigâs ſchſiras dod tiſſai neleelu datu no wiſeem eenehmumeem, bet pahrejo dod maſturigâs aprindas. Neeweenâ Rigas pilsehtas budſchetâ naw eewehrotas plaſcho, truhkumâ no dſito darba lauſchu intereſes. To paſtrihpo ari Lorenz paſteifdams, ka ſaſtahditais budſchets ir ſozialdemokratijas un burſchuafijas kompromiſa budſchets, kura eenahkuma leelafâ dala nahſ no maſturigajeem. Tâ tad ſozialdemokrati kopâ ar bagatneekeem ſaſtahda planu, kâ iſſuhſt un iſmantot maſturigos.

Sozialdemokrati ſawâ wehleſchanas platformâ un uſſaafumuos ſola ſtrahdneeziabai darbu, labeerihziabas, weſelibas aifſardſibu, ſozialo palihdſibu, dſihwofkus, iſglichtibu u. t. t., u. t. t. Kâ ſchos ſolijumus ſozialdemokrati iſwed dſihwê, rahda pirmahrt jau pilsehtas budſchets. Kâ katru gadu, tâ ari pee 1931. gada budſcheta appreeſchanas, domes 22. janwara ſehdê, arodnee.u frazija ar preeſchlikumeem, pahrfahrtot budſcheta praſibas tâ, lai apmeerinatu Rigas ſtrahdneeziabas praſibas. Bet jau pee pirmeeem kreifo arodnee.u preeſchlikumeem, paleelinat nodofkus bagatneekeem, wiſſ pilsehtas domes burſchuiſſkais ſpahrens kopâ ar ſozialdemokrateem weenoti nobalſoja pret ſcheem preeſchlikumeem. Paredſetâ budſcheta kopſuma 1931. gadam ſaſtahda pahri par 43 miljoneem latu. Deefſchee nodofki ween dod ap 14,8 milj. latu, pilsetas uſnehmumi ap 2 milj. latu, pilsehtas uſnehmumi un paſahkumi pahri par 19 milj. latu, no ſkolam, ſabeedriſlâs palihdſibas un labeerihziabas paredſets eenemt 5,2 milj. latu, daſchadi 2 milj. latu.

Arodneeku frazija pee budſchetâ paredſeteem eenahkumeem

lika domei preeščhâ: 1) paleelinat namihpaščheneekem nodokli no nekustamas mantas par 250 tuhšt. lateem. Namihpaščheneeki pehz kara ispirkufchi farvus namus par smeekla naubu — 66 kapeilas par zara rubli. 2) Mašu par pilsehtas kana-lisazijas leetoščhanu paleelinat namihpaščheneekem par 8 tuhšt. lateem. 3) Metaišni ir aplikt ar nodokli strahdneeku dšihwoklus. Namšaimneeki apeet ihres likumu un šazel ihres zenas. Tagad gruhti atrašt tahdus dšihwoklus pilsehtas nomalēs, kur dšihwo.ku ihre atbilstu likumam par telpu ihri. Salarâ ar to jama.šâ leela ihre un augsts nodoklis ari par strahdneeku dšihwo.kem. Tapehz arodnee.u frazija lika do-mei preeščhâ paredseto nodokla sumu pahrsahrtot par labu strahdneeziba, šahrtot nodokli tikai no 360 latu leelas ihres gadâ 3 Proz. apmehrâ, proporzionali to paleelinot lihds 20 Proz. no leelo un dahrgo dšihwoklu ihres ma.šas. 4) Nodokli no is-preezam paleelinat par 200 tuhšt. lateem, jo pilsehtâ pastahw loti daudj nakts lošalu un „tanzdieles“, kur Rigaš bagatneeki un špe.u.anti tehre eeraustās bagatibas. 5) Nodewas no au-tosatismes komisijam paleelinat par 20 tuhšt. lateem, jo autobusu linijas dod to ihpaščheneekem leelus leelus eenahfumuš, turus šama.šâ galveno.ahrt strahdneeziba. 6) Nodoklis no flehpju un istabu šuneem paleelinams par labu šehrgas ap-farošchanai par 30 tuhšt. lateem. 7) Nodokli no jachtam pa-leelinat par 2500 lateem, jo jachtas ir bagatneeku isprezas lihdsleelis. 8) Nodokli no peera.štischanas 20 tuhšt. latu ap-mehrâ strihpot, jo to mašâ strahdneeziba, kura špeesta bee-šchi pahrzeltēš, meklejot darbu. 9) Nodokli no tilteem un pahrzeltumem 245 tuhšt. latuš strihpot. Šcho nodokla sumu arod-neeku frazija leel preeščhâ eekajet no automobileem pee re-gistrācijas, tâ ihpaščhu nodewu par tiltu leetoščhanu. 10) Ihres naudas no jaunzeltâm pilsehtas blokmahjam pašeminat par 90,430 lateem. Lai dotu eespehju strahdneekem dšihwot blokmahjās, ihre buhtu aprehkinama pehz ihrneeku faktišeem eenahiumeem un eenemtās telpu platibas. Pee eenahfuma lihds 150 lateem mehneši, ihres nauda aprehkinama 5 Proz. apmeh-râ par istabu. 11) Reklamu stabu un reklamu weetu isno-maščhanas nodewu paleelinat par 1500 lateem. 12) Par elek-tribu paredsetos 11,7 milj. latu negrofit, pahrsrahdajot elek-

tribas tarifu tā, lai tas eewehrojami palestinatos teem patehretajeem, kuri apdihwo masus dshwookus un pazeltu teem, kuri leeto strahwu ipreezam, reklamai un petnas noluhkeem.

12) Paredset eenahkumus no wisam autobusu linijam pilsehtā, kuras te. oshā 1931. gadā japahrnem pilsehtai sawā rihzibā.

13) Waldibas atlihdshibu par pilsehtas kajarmju leetoschanu paleelinat par 200 tuhst lateem.

14) Polizijas ujtureschana pilsehtai ismalšā ap 214 tuhst. latu, bet tā walsts atmafja budshetā paredsets tikai 1 lats.

15) Kaut gan besdarba posts eet ar katru deenu plashumā un ta masinaschanai pilsehtai buhtu jadara wis eespehjamais, organisejot plashos apmehros leetderigus šabeedrišus darbus, 1931. g. budshetā šchim noluhkam pilsehta prasa no waldibas tikai 150 tuhst. latus. Ar scho sumu nekahdi plashaki šabeedriški darbi naw iswedami, strahdneetu algas un darba apstahki naw uflabojami un besdarba posts naw masinams. Tamdeht arodneeku frakzija prasja sumu paleelinat lihds 1 miljoni latu.

16) No pilsehtas naudas eestahdem un lombardeem paleelinat eenahkumus par 35 tuhst. lateem. Scho sumu eetaupit no tantjemam direktoreem. Weenā pašhā pilsehtas disionto bankā sehsh 9 direktori (4 no teem sozjaldemokrati), kuri gada laikā šarem milsu sumas algās un tantjemās. Sozjaldemokrati un burshuju bankas direktori eenem bes tam wehl zitas weetas; jo bankā wineem tilpat tā darba naw. Tee ir wahrda pilnā nosihmē pilsehtas le. ehshi, kuri jautur nodoklu maksatajam.

17) Pamat. o. as, amatneetu skolas un tehnikumu dot wiseem par brihwu, bet widusskolās majturigos atbrihwot no skolas naudas.

18) Kindu weetas pilsehtas kapsehtās atbrihwot no mafjas. Strihpot budshetā paredsetos eenahkumus no ahtrās ahrtu palihdsibas, no natspatweršmem un pelbetawam. Wisas sehšis laberihzibas leeto strahdneeziba. Budshetā nosihmetee eenahkumi no scheem eestahdijumeem nosihmē nemt nodokli no posta un nabadsibas.

Par newcemu no arodneeku frakzijas mineteem 18 preekshlikumeem pee budsheta eenahkumeem sozjaldemokrati nebalsoja! Taisni otradi. Tee balsoja kopā ar wahzu burshujem, latweeshu fash. steem un naudas maiseem un zittautibu spekulantem pret scheem preekshlikumeem, tos isgahshot zauri.

Psee budſcheta iſdewumeem arodneeku fraſzija praſija: 1) ſamajinat algu un reprezentazijas naudas piſhehtas galwam par 455 lateem un piſhehtas waldeſ un rewijiſas komiſijas lozſkeem par 100 lateem mehneſi latram. Lihdſ ſchim piſhehtas galwa ſanem 1255 latuſ mehneſi, jeb 12,66) latuſ algas un 240) latuſ reprezentazijas naudas gadâ. 2) Paleelinat ſozialâſ apgahdibaſ iſdewumu budſchetu par 3) tuhſt. lateem. 3) Strihpot newa'adſiju biroju uſtureſhanai 16,628 latuſ, ſuri nodibinati, lai apgahdaju partiju beedruſ ar ſiltâm weetam. 4) Uſtaht braukſhanâſ iſdewumeem 20.000 latu 64,156 latu weetâ un ſtrihpot no ahrſemju komandejumu iſdewumeem 20.000 latuſ. 5) Paleelinat pabalſtuſ truhziſjeem ſko.eneem par 30 tuhſt. lateem un ſiltâm broſaſtim pamatſko(u ſkoleneem par 13) tuhſt. lateem. 7) Paleelinat ſumu ſlimniſchu uſtureſhanai lihdſ 6 miſj. latu, eewedot 8 ſtundu darba deenu ſimniſchu kaſpotajeem un neſamajinot algas ſlimniſzu palihju darbineekeem. 8) Slimniſchu iſbuhwem un jaunbuhwem paleelinat lihdekluſ lihdſ 518 tuhſt. lateem. 9) Piſhehtas weſelibaſ nodalaſ behrnu namam atwehlet lihdekluſ 300 tuhſt. latu apmehrâ un eeweſt kaſpotajeem 8 ſtundu darba deenu. 10) Oſtaſ rajonâ eerihſot labeerihzibaſ oſtaſ ſtrahdneeku wa'jadſibam. 11) Lihdekluſ neſpehjneeu apgahdaſchanai pawairot par 600 tuhſt. lateem, neſpehjneeu patweſmju uſtureſhanai par 100 tuhſt. lateem, behrnu patweſmju uſtureſhanai par 100 tuhſt. lateem un ſihdainu uſtureſchanai par 25 tuhſt. lateem. 12) Paleelinat diſiwo'ka naudaſ beſdarbneekeem par 25 tuhſt. lateem. 13) Paredſet ſabeedriſko darbu iſweſchanai 2 miſj. latu. 14) Strihpot reſerweſ ſumas neparedſeteem iſdewumeem, kuraſ aiſeet galwenâm kahtam balwâſ, iſpreezâſ un piſhehtas waldeſ ſarihſotoſ meelaſtoſ. 15) Strihpot pabaſtuſ organi'aziam 474.84) latu apmehrâ. Katru gadu daſchadu organi'aziju pabaſteem piſhehta iſdod miſlu ſumas. 1929. gadâ pabalſtoſ iſdots 388.169 latu, 1930. gadâ budſchetâ paredſetſ ſchim noluhkam 471.44) latu, bet 1931. gada budſchetâ pabalſtu ſuma peeauguſi jau lihdſ 474.84) lateem. ſchi gada budſchetâ apbrihnojama kahtâ paredſetſ 5000 latu ari Latwijaſ arodbeedribu ſaweenibai. Taſ daritſ ar noluhku, maſlet leelo naudaſ daliſchanu burſchuajiſas un

56 - 21.2.42

sozialdemokratu starpā. Arodneeku frazija balsoja pret wi-
seem pabalsteem un lika preekščā schis sumas peeschkirt be-
darbneeku wajadsibam.

Tagad pabalsta sumas par 90 proz. aiseet tahdeem mehr-
keem, kuri wehrsti teeschi jeb neteeschi pret strahdneezibu. Mi-
nesim daschus no pabalsta šanehmejeem: frantschu lizejs 3000
latu, kristigai šaweenibai 1000 latu, baltam krustam 5000 latu,
šeeweeschu nazionalai ligai 18.200 latu, šeeweeschu korpušam
3000 latu, wahzu ewangeliskai šaweenibai 6000 latu, wahzu
frauenferainam 2000 latu, wahzu ewangeliskai Lutera školai
5000 latu, weztizibneekem 2700 latu, šlauteem 1000 latu u.
t. t. wešelai rindai nazionalistu, minoritatu un sozialdemokratu
organizacijam un beidsot „Pestišchanas armijai” 5000 latu.
Par wiseem šheem pabalsteem šašhisteem, kristigeem un pe-
stišchanas armijai balsoja šoz'a Demokrati. Šaunais šcu'u mahju
ihpašneeks Baštjahnis, kusch ir budščeta komišijas preekšč-
sehdetajs, ar šawu uštahšchanos ispelnijis burschuju atšinibu
par mantigās šchiras budščeta aistahwešchanu. Pret šho
burschuasijas šchiras budščetu noteikti nostahjis weenigt arod-
neeku frazija, kura prasija budščeta noraidišchanu un pahr-
strahdashchanu strahdneezibas interesēs.

No pilšehtas darbības plana apšpreešchanas un peenem-
šchanas domē škaidri redšamas šchiru atteezibas un nogrupe-
šchanas: weenā pušē 9 strahdneeku intereschu aistahwi —
krešee arodneeki, otrā — 81 burschuji un sozialdemokrati pret
šchim interesem. Šo peenemtais budščets dos strahdneeku šchi-
rai? Nešo. Baštatatees peewestos budščeta žiparos un špree-
šheet pašchi.

2) Finanšes.

Šgadus aptruhšst naudas. Weeschi pilšehtas kaše tukšcha.
Naw pat šo algas ismašat pilšehtas darbineekem. Sozialdemo-
krati ga i dišchojas, ša pilšehtas budščets arweenu šabalansets
beš ištuhšuma. Teesā. Bet ar šahdeem lihdselkeem tas teek pa-
nah šs. Sozialai apgahdei 1929. gada budščetā paredšets
4.337.352 latu, bet isdots 4.264.917 latu. Šā tad no naba-
dsibas eetaupits 72.435 latu. Wešelibas nodalas wajadsibam
bija paredšets 5.927.539 latu, bet isdots 5.877.705 šs. Še-
tauwits uš kalpotaju darba laiku reškina 49.834 latu. Darba

nodalai bija peefškirts 421.095 lš, bet isdots 414.505 latu. Cetaupits 6590 latu. Teef taupits tur, kur misleelakā waja-
 dsiba, kur peefškirtee lihdselki ir tahlu nepecteekofchi. Tur-
 pretim 1929. gada pahršats rahda, ka pilsehtas waldes wa-
 jadsibam bija paredsets 373.180 latu, bet isdots 447.240 l.
 Tā tad isdots waira^l par budšhetu 67.060 latu. Kas tās par
 nepezeeshamām wajasibam pilsehtas waldei? Pabalsti da-
 schadām športa un zitām eestahdem 7800l., balwas un see-
 dojumi 6822 l., rautu un ispreetschu šarihkoschana 28.319 l.
 u. t. t. Luhl, kur eetaupijumi uš nabadjibas un pošta ir waja-
 dsigi.

Kā šozialdemo^ratistā pilsehtas walde, jeb kā Lorenzs šaka
 „šaim, neezis“ šheesch no darba laudim isshubtos lihdselus,
 redšams no pahršateem par šekofcheem pilsehtas waldes ne-
 paredseteem isdemumeem 1929. un 1930. gados:

I/III 1929. g.	Meelasts	lš 1704.—
IV/VI	„ Weesu usnemšhana 3. VI 29.	„ 1331.98
VII/IX	„ Sweedru šehnina usnemšhana „	„ 3715.54
„	„ Weesu usnemšhana	„ 3141.52
X/XII	„ Weesu usnemšhana	„ 9397.69
„	„ Lahtšchplehscha kawal. šwehtki „	„ 8805.92
I/III 1930. g.	Wafarinas m. Wehrmana dahršā	„ 1826.—
IV/VI	„ Weesu usnemšhana	„ 1933.70
VII/IX	„ Weesu usnemšhana	„ 3501.78
X/XII	„ Weesu usnemšhanas isdemumi „	„ 261.—
	Ropā	lš 35.622.13

Tā tad 2 gadu laikā nodšerts un nolihšmots pahri par
 35 tuhštots latu. Newaretu teikt, ka muhšu pilsehtas šozialdemo-
 kratistkais šaimneeks buhtu škops un nezeenitu, kā jau ihštam
 šaimneesam peenahšas, labi eemešt un uškoft. Šif naw Riga
 bespajumtneesu un truhškuma zeeteju, pret kureem peeleeto šin-
 gru mehraulū pee teesibu peefškiršchanas uš neezigo pabalstu.
 Šif naw tahdu, kureem šcho pabalstu pawišam leedš „lihdselku
 truhškuma deht!“ Tāi pašchā laikā „šaimneeki“ luhl ko nod'er!

Mehtdj teikt: ar ehšhanu rodas appetite. Tā ari pilsehtas
 „šaimneekem“. 1930. gada budšhetā bija paredsets nepare-

dfeteem isdewumeem Ls 46.260.62, bet 1931. gada budžetā paredzēts jau Ls Ls 104.925.—

Wehl weens apstahklis, kas jāistas ar pilsehtas finansēm, ir Lasara bankas parahds. Zariskā pilsehtas dome noslēhdja 1914. gadā 4½% aijnehmumu par 12½ milj. zara rubleem, kuru apnehmās realizēt Lasara banka Londonā. Šchi juma isleetota burščuafijas un winas šarihlotā pasaules kara waja-dsibam. Katram strahdneekam šklaidrs, ka šchis „parahds“ naw jamakšā. Wiša parahda kopsjuma, eeskaitot nemakstās prozentes kopsch 1917. gada, šastahda pahri par 52 milj. latu. Kad angļu banka šahla 1922. gadā interesees par šcho parahdu, tad pilsehtas walde usreis israhdija leelu pretimnahšchānu un šuhthija pilsehtas galwu lihds ar finansu nodalas waditaju us Londonu west šarunas. Kopsch ta laika ap šcho parahdu noteel leela knada. Atšewišchkas partijās, šewišcki wahzeeshi, dsihwi eeinteresetas par parahda nokahrtošchānu. To mehgina gan teešchi, gan zaur waldbibu. Redšams, ka bankas agenteem dsiki šafari un tee reisē ir Latwijas walsts un Rigaš pašchwaldibas atbildigee eeredni. Israhdas, ka bij. teesleetu ministrs un tagad isbihditais kandidats us finansu ministra weetu Magnušs ir reisē ari Lasara bankas ofizialais pilnwarotais. Luhl, kur šuns aprakts. Ari sozialsdemokrati šchai awanturā nem aktiwu dalibu. No šahkuma wini bija pret parahdu, bet tagad pat šastahdijuschi šawu projektu, kā apgruh-tinat pilsehtas budžetu ar parahda kahrtošchānu. Protams, ar nodo!ku šruhwes palihdsibu us strahdneezibas rehkina. Arodneeku frakzija ir wedusi nemitigu zihnu pret karštajeem parahda obligoziju ihpašchneekem, bankas agenteem un strahd-neezibas intereschu nodewejeem. Pateizotees arodneeku frakzijas nealkaidigai pretizhnai, parahda jautajums naw tahlak wirsits. Misulises protams, to zila. Wehl 19. juniā 1930. g. domes šchdē arodneeku frakzija eesneedsa peeprašijumu par to, ka pilsehtas galwa juhmalas weefnizā šarihlojis Lasara ban-kas agentam Puscham banketu un usšahzis ar to šarunas preteji domes lehmumam. Behdeja laikā pilsehtas galwa ša-fauzis wairašas apšpreedes, kas špreeduschas par parahda kahr-tošchānu. Kreišās strahdneezibas frakzija zihnisees pret jaunū šchāngu uslikšchānu Rigaš strahdneekem ar zara parahdu kahr-

tošhanu. Šai žihnâ fražzijai ir nepezeeschams wišas Rīgas
strahdneezibas organijets atbalsts.

3) Pilsehtas ušnehmumi un fatiſme.

Seelakee pilsehtas jaimneeziskee ušnehmumi ir elektribas,
gahses un uhdens eestahdes. Elektribas tarifs ir tahds, kas
dod pilsehtai leelu pelnu. Bež 1929. g. pahrkata redsams, ka
uſ elektrību pelnits ap 5 mi'j. latu. Šo pelnu pilsehtai dod
galwenâ kahrtâ masee elektribas patehretaji. Arodneeku fra-
zija wairakfahrt nahkuſi ar preekſchlikumeem palehtinat tarifu
masafajeem dšihwofkeem. Tas arweenu noraidits.

Ar fatiſmi pilsehtâ ſtahw behdigi. Tramwajs wehl ar-
weenu atrodas priwatas atžionaru ſabeedribas rokās. Pil-
sehtai jau ſen bija iſdewiba lihgumu uſteikt, bet tas netifa
zaur nolaidību, waj ari eeinteresetu personu noluhku iſdarits.
Autobusu fatiſme, iſnemot weenu liniju, atrodas priwato uſ-
nehmcju rokās, kuri ekſploatē tos ne tamdehl, lai nokahrtotu
fatiſmi, bet lai eerastu prahwu pelnu. Ka autobusu fatiſme
eeneſiga, rahda pilsehtas pahrneemtâ linija — Gertrudes eela
Weesturdahrs, kura, neſkatotees uſ uſlaboto fatiſmi un ſa-
majinato brauſchanas maſu, pilsehtai dod kreetnu pelnu.
1931. gadâ no ſchis weenas linijas paredsets 60.000 latu leels
atlikums. Wiſpahr autobusu fatiſme Rīgâ loti nekahrtiga un
pat dšihwību apdraudoſcha. Tamdehl laiks un teeſchš peenah-
kums pilsehtai pahrneemt tās ſawâ rihžibâ. Ari ſozialdemo-
krati praſa: fatiſmi munizipaliſet. Bet kad arodneeku fra-
zija leel preekſchâ domei to iſweſt dšihwê, tad, kâ paraſti, ſo-
zialdemokrati kopâ ar pilſoneem to noraida. Tâ pilsehtas ee-
dšihwotaji paleel wehl arweenu pee dahrgās elektribas, ne-
nokahrtotās fatiſmes, padoti joprojam ſpekulantu neaprobe-
ſchotai iſmantošchanai.

4. Weſel'ba, ſozialâ aprahdība un labeerihžibas.

Pilsehtai leela loma weſelibas aiſſardšibâ. Schini laukâ
pilsehtai ir leeli ušnehmumi: ſlimnizas, ambulanzes, ſa-
natorijas, weſelibas punkti, ſanitara un weterinara gahdība,
pirtis, peldetawas u. t. t. Bet kam ween nahzees ſadurtees
ar ſchim eestahdem, ſewiſchki ſlimnizam, tas ſina, ka tur naw
kahrtibas. Kas gan neſin pra apſtahkeem Pahrdaugawas beh-
nu ſlimnizâ. Ari darbineeku ſtahwoklis ſchinis eestahdēs ir

ahrkahrtigi gruhts. Darba apstahkli pilnigi nenofahrtoti. Ja-
 strahdà 10, 12, pat 16 un 18 stundas deenà pee nepeete-
 koscha atalgojuma. Tam klast peeweenojas wehl wezato mahsu
 un usraugu rupja istureschanàs. Weselibas nodatu wada ebreju
 leeltirgotajs Dr. Blumenfelds, kuram sawas personigas wei-
 kalu leetas ruhþ wairaf par pilsehtas eedsihwotaju weselibu.
 Atwehletee lihdselki sozjalai palihdsibai ir nepeeteekoschi. Bet
 wadiba tos wehl apzehrp, radot eetaupijumus, lai waretu
 dischotees ar þaimneezisku rihzibu. Patwersimju eemihþneeku us-
 turs ar latru gadu pasliktinas. Sewischki skandaliosas leetas
 noteef behrnu patwersmès. Beemehram, behrnu patwersmè pee
 Juglas, tà ari darba namà Sarkanà eelà notikuschas behrnu
 pehrschanas un pat neschehligas peekauschanos. Sozjalàs ap-
 gahdbibas nodata naw gahdajusi par nebuhschanu nowehrschanu.
 Sfrahdas, ka weens no behrnu sitejeem patwersmes pahr-
 finis Grundulis — sozjaldemokratu partijas beedrs. Tà tad
 sijska eespaidoschana ir sozjaldemokratu audsinaschanas paneh-
 meens. Un to wini peeleteo pee strahdneeku behrneem. Ap-
 stahkli nespeþjneeku patwersmès gruhti. Patwersmes pahrpil-
 ditas. Par jaunu patwersimju eerihkoschanu neteef gahdats.
 Lihdselki aijeet zitur. Nahtspatwersmes newar wiþus besþajunt-
 neekus usnemt. Arodneeku fraþzja atkahrtoti prasijusi jaunu
 nahtspatwersimju eerihkoschanu, higieniska itahwokla uslaboschano,
 par patwersimju eemihþneeku atswabinaschano no maþsas u. t. t.

Pilsehta mas wehribas peegreesch komunalo pirschu buhw-
 schanai. Uj arodneeku fraþzijas speedeena daschas pirtis ir
 uszeltas. Bet tas ween newar apmeerinat eedsihwotaju waja-
 dsibas peþz schis labeerihzibas. Ja pilsehtas walde un domes
 wairakums buhtu kaut zif rehkinajuschees ar eedsihwotaju ne-
 peezeeschamam wajadsibam, un buhtu peegreesuschki leelaku weh-
 ribu tautas weselibai, tad Rigà buhtu ari wairaf pirtis.

Deelu wajadsibu sajuht Rigas strahdneeki peþz ehdeenu na-
 meem. Sau þen bij laiks pilsehtai eerihlot sabeedristos ehdeenu
 namus strahdneeku rajnos. Bet sozjaldemokratiskee pilseht-
 tas þaimneeki par to neleelas ne finis. Strahdneeki speesti
 pusdeenas laiku pawadit sem klajas debes, jeb waschobelès.
 Sewischki brehþoschi apstahkli schini sijnà walda ostas rajonà.
 Arodneeku fraþzja atkahrtoti prasijusi jaunu ehdeenu namu buh-

wi un ſewiſchki paſteidsinat taſhdu buhw i oſtas rajonâ, to no-
beidsot lihds 1. janwaram 1931. gadam. Pirmfahrt, jau buhw
tika toti wehli eefahla. Sozialdemokrati aibildinajas ar lih-
dselku truhkumu, bet milſu lihdselki aigahjuſchi un aiſeet keh-
ninu uſnemschanai, weefibam un zitâm iſpreezam. Breeſch tam
lihdselki ir, bet ſtrahdneeku neatleekamâm wajadsibam nau-
das truhkſt.

Piſſehtas nomatu labeerihzibas paplaſchina wehſcha gaitâ.
Piſſehtas zentra iſdailoſchanai un iſweidoſchanai teet ſchkeetas
milſu ſumas. Iſgadus pahrbuhwê apſtahd.jumus, dahrsus un
alejas, pahrbuge eelas gludeem almeneem un iſlej ar as-
faltu, bet nomales joprojam mirkſt dublos un tumſâ. Ar da-
ſchâm iſbrugetâm eelâm nomalês ſozialdemokrati gan lepojas,
bet ſtarpiba ſtarp nomatu ſtahwoſli un eedſihwotaju wajadſi-
bam ir ahrfahrtigi leela. Alfahrtijas ta pate ſeno „rahts-
kundu“ politika, kura iſeet uſ zentra ſpodrinſchannu uſ
nomatu labeerihzibas rehkina. Ari tâ ſauktee nominalneeki domê,
kuri behwejas par leeleeem nomatu eedſihwotaju aiſſtahwjeem,
ir pateſibâ wilki awju drehbês. Tee naſt no turigakeem no-
matu leelſaimneekem — walſts eeredneem, kuri wiſos jau-
tojumos balſo kopâ ar melnajeem pret ſtrahdneeku un naba-
dſigo eedſihwotaju praſibam.

Deelu wehribu ſozialdemokratiski-piſſoniskais domes waira-
kums peegreeſch jautajumam par dſertuwem un krogeem. Ne-
paeet gandrihſi neweena domes ſehde, kad nerunatu par alko-
holu un dſertuwem. Iſrahdas, ka krogu jautajumâ domê eeinte-
reſetas atſewiſchſkas partijas un grupas. Katrai no tâm ir ſawi
krodſini. Wahzeſcheem — amatneeku beedribas buſete, nam-
ſaimneekem ſaws klubs, karſoneſcheem — Alhambra, b'juſchâ
piſſehtas galwas Andersona grupai — maſais Wehrmana parka
reſtorans, ſozialdemokrateem — Krauſes kaſejniza Wehrmana
dahrsâ, kur beeſchi ſaſtahda protokolus par ſlepenu tirgoſchanos
ar reibinoſcheem dſehreeneem u. t. t. Schahdu krogu atſe-
wiſchlam grupam ir wairaki. Teet peeleeetoti wiſadi lihdselki,
lai a'jaunotu ſcho krogu konzeſijas un atteezinat tos uſ pirmas
ſchkiras reſtoraneem, kureem teeſiba tirgotees pahri puſnaktij.
Sewiſchki daudſi troſchna ap ſozialdemokrati krodſinu. Deelu
troſfni ſazehla piſſehtas galwas fotografeſchana nepeeſlahjigâ

pošā kahdā nahtslokalā no pilsehtas waldes lozekla Karlsona, šafarā ar konzešiju šavam frogam. Nemot wehrā to, ka šchis gadījumis labi raksturo tagade ās burschuju un šozdemu korupz jās, šchantascha un darbibas aifkulises, arodneeku fra. z ja lika preešchā atteiktees wišai waldei no amata. To, protams, noraid ja un šozialdemokratiski-pilsoniskais wairakums pee. o. j uš pree. š. ju šawu partiju un weikalu politiku. Pilsehtas eedšihwotaju lab. lahju, weselibu, šozia. o apgahdibu šozialdemo- kratiski-pilsoniska dome nam ušlabojusi un ari neušlabos.

5. Besdarbs un šab. edr. š ee darbi.

No Rigas pašchwaldiba dara besdarba mašinashanā, ša- beedriško darbu organizeshanā plaschakā apmehrā un kahdu stahwo. li Rigas pašchwaldiba eenem darba aifšardšibas jauta- juma? Šchee jautajumi newar buht weenalšigi neweenam štrahdneekam, jo kas šchodeen wehl štrahdā — rihtu war kluht besdarbneekš. Besdarbneeku škaitš pehz ofižialās štatistikas 1930. gadā wišā Latw. jā pahrsneedsa 170.000. Pateesibā šchis š. aitlis ir diwi un pat trihs reies leelaks, jo darba apgahdē registrejas tilai data besdarbneeku. Pahreje darba apgahdi neišleeto un meļē darbu uš šawu roku. Darba apgahdi wada šozialdemo- krats Osolinšch. Darba apgahdē pret štrahdneeku un wina teesibam šahjas preti kapitalistiskās waras rotas puifis — šozialdemokrats Osolinšch, išwešdams burschuju politiku dših- wē. Tamdehl burschuj. šozialdemokratu waditas darba nodalas darbikai arweenu dod šawu peekrišhanu. Arodneeku fra. z ja at- kahrtoti praš. juš besdarbnee. u apdrošchinaschanu, un lihdsjeklus besdarbneeku pabalstam. Deelu uštraukumumu šazehla arodneeku fra. z jās eesneegums domes 18. šeptembra sehde, turā peepra- šja špert noteiktus šolus besdarbneeku nodrošchinaschanai, lee- kot preešchā peenemt šekošchus lehmumus:

1) Dibinat besdarba fondu. Fondā paredset šekošchus ee- nahkumus: a) papildu nodoklus no kino išrahdem; b) papildu nodoklus no deju wakareem un išrahdem ar šekojošchu deju; c) papildu nodoklus no trakteereem ar reibinoscheem dšehree- neem; d) nodoklus no gresneem dšihwoļkeem un šcho dših- woļku miš. štām mebelem; e) nodoklus no ušnehmuma pelnās (no tirdšneezibas, ruhpnenezibas, bankām, notaru kantoreem un ziteem). Jaunos nodoklus ušlikt ar tahdu aprehkinu, lai bes-

10
darba fondā besdarba ņešonas laikā eenahtu lihdsekti wismā
diwi mi jonu latu apmehra. Besdarba fonda lihdsektus isleetot
šabeedriš. eem darbeem, besdarbnee. u usturam, dšihwoku ihres,
apsildišchanas un ahrsteshanas isdewumeem besdarbneekeem.

2) Nekawcjošhi jastahdit leetderigu šabeedriško darbu pro-
jektu wījai 1933. 31. gadu besdarba ņešonai, lai waretu nodar-
binat wīšus besdarbneekus, paredsot peemehrotus darbus ņee-
weetem un jauneescheem.

3) Šabeedriško darbu waditaji un preekschstrahdneeki ja-
israuga pašcheem besdarbneekeem darbu weetās no šawa widus.

4) Šabeedriškos darbos maksat algu, kas garantetu strahd-
neeku un wīnu ģimenu lozeku ekšistenzi.

5) Wīšos pilsehtas darbos strahdneekus peenemt tikai zaur
darba apgahdi, dodot wispirmā kahtā darbus strahdneekeem,
kuri atlaišti no darba zaur usnehmcju un waldebās represijam.

6) Pilsehtai pašchai wīšus šawus darbus iswešt šaimnee-
ziškā kahtā.

7) Pāpāšchinat darba apgahdes telpas, lai besdarbneeku
uņgaidamās telpas buhtu ehrtas un ģigieniškas un lai ne-
buhtu besdarbneekeem ņeemas šalā jastahw uš eelas pee darba
apgahdes durwim.

8) Nepeelaiš darba apgahdes telpās ušturetees polizijai
un politiškas pahrwaldes šchpīkeem.

Šcho eesneegumu buršchujī un šozialdemokrati noraidija.
Šautajuma islemšchanu dome nowilzinaja lihdš 20. nowembrim.
Arodneeku frakzija nostahdija dome peeprasijumu tā, ka šo-
zialdemokrati, lai maksētu šawu nodewibu, bija speesti par da-
šcheem atšewišscheem preekschlikumeem balsot. Šnahza, ka dome
peenehma preekschlikuma 1-c, 2. un 7. punktus. Pahrejo
preekschlikuma dalu noraidija, par to klastesofšchee strahdneeki
raidija ašus protesta šauzeenus. Tad domes preekschsehdetajs
šozdems Dehtens ar polizijas palihdšibu isdšina strahdneekus
no domes šehschu telpam.

Ari pilsehtas šlīnnīzu kašpotaju weetneekeem walde algas
šamasinaja par 20 proz. Tikai uš arodnee. u frakzijas neatšaidīgu
uštahšchanos tagad šchi algu nošišchana pagaidam pahrtraukta.
Tā riškwojas šozialdemokrati kopā ar leekapitališteem!

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309081374